

Begäran av yttrande om nationell förteckning över invasiva främmande arter

Er beteckning: KN2023/03476

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på förslaget av en nationell förteckning över de förslagna invasiva främmande arter. Flera av arterna finns inom länet och har en stor negativ påverkan på ekosystemet.

Genomförandet av den nationella listan är positiv men den ökade arbetsbelastningen kommer kräva utökning av resurser för Länsstyrelsen. Detta för att hinna med tillsyn, ärendehantering och konkreta åtgärder. Vilket också innebär att vissa dispenser bör ges för att kunna effektivisera arbetet mot invasiva främmande arter.

Länsstyrelsen ställer sig positivt till att den nationella förteckningen över invasiva arter kommer ha samma grund som EU-förordningen. En del av ändringarna som gjorts i den svenska förordningen behöver förtydligas i vilket lyfts i avsnitt 1.

Till framtida tillägg av arter till nationella listan vill Länsstyrelsen lyfta fram druvfläder, *Sambucus racemosa*, och bäckröding, *Salvelinus fontinalis*, som har fått en stor spridning inom Örebro län.

Avsnitt 1 Naturvårdsverket och Havs- och vatten myndighetens förslag till nationell förteckning samt tillhörande författningsändringar

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ställer sig positivt till förordningen för den nationella listan över invasiva främmande arter. Däremot vill vi ha förtydligande i paragraferna som nämns i 1.1 och 1.2.

Det finns behov av tydligare nationella vägledningar samt regelverk hur massor av invasiva främmande arter ska hanteras och vilka destruktionsmetoder som accepteras för arter som omfattas av hanteringsåtgärder.

1. Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets författningsförslag

1.1 Lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Länsstyrelsen gör bedömningen att straffbestämmelserna i 29 kap 2 c § miljöbalken bör regleras till att även omfatta oaktsamhetsbrott av normalgraden. Uppsåt eller grov oaktsamhet leder i praktiken att det endast blir aktuellt i undantagsfall.

Länsstyrelsen noterar vidare att huvuddelen av de brott som stadgas i 29 kap. miljöbalken inbegriper både uppsåtliga gärningar samt oaktsamma gärningar av normalgraden. Det skulle därför ligga väl i linje med den övriga regleringen kring miljörelaterad brottslighet i 29 kap. att ändra kravet i 2 c § till att även omfatta oaktsamhetsbrott av normalgraden.

1.2 Förordning om ändring i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.

7 c § - Kommersiella lager bör inte undantas från förbuden i 7a § 5 -
7. Alternativt att undantag för 7 a § 5-6 kan aktualiseras för

kommersiella lager, när arten på ett säkert sätt säljs eller på annat sätt överlåtes till sitt ursprung.

19 § - Detta ser Länsstyrelsen att det kommer bli en ökad arbetsbelastning och resurser kommer behövas tillsättas. Många av de förslagna arterna har en stor spridning inom länet och kommer ge en ökad inrapportering och därmed mer ärendehantering. En revidering av våra prioriterade områden kommer behövas tillämpas samt en ökning i resurser för att vi ska kunna uppnå målen inom paragrafen.

31 § - Förslaget om att länsstyrelserna ska ta över bekämpningen i öppna vatten behöver förtydligas om det krävs godkännande från fastighetsägaren för begärda utrotningsåtgärder.

Definition av "öppet vatten" behöver anges och om pumpanläggningar till dammar eller andra vattenanläggningar räknas in som ett öppet eller slutet system.

36 a § - Paragrafen bör förtydligas att detta endast kan vidtas i enskilda ärenden, exempelvis att en fastighetsägare utifrån punkterna 1–3 inte kan utrota på en viss plats.

45 § - Behöver förtydligas om länsstyrelsen ansvarar över återställandeåtgärder även på privat mark och hur detta ska appliceras på statsstödsreglerna.

Avsnitt 2 Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning över landlevande invasiva främmande arter

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen tillstyrker att de förslagna arterna tas upp på en nationell förteckning. Förekomsten av flera av dessa arter sprider sig snabbt inom länet. Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att metodkatalogen för bekämpning av invasiva främmande arter uppdateras med de föreslagna arterna som ännu inte finns med. Resurser till myndigheterna kommer behöva tillsättas för att ta fram långsiktig planering, kartläggning, informationssatsning, avfallshantering, vägledning och tillsyn. Resurserna bör tillkomma i form av utökning av medel till löner för mer personal, samt möjligheten att kunna ge bidrag till kommunernas arbete med

invasiva främmande arter. Utöver tillökning av medel förväntas informationsmaterial och samordning på nationellnivå.

Kommunerna är en viktig del i arbetet som även har tillsynsansvar inom vissa verksamheter. Länsstyrelsen ser att kommunerna kommer behöva resurser och vägledning för att kunna uppnå målen. Det vore positivt med medel som är mer flexibla där möjligheten att ge bidrag till kommunernas arbete både på land och i vatten. Bidragen ska kunna täcka praktiska åtgärder men också informationsmaterial, inventeringar och metodutveckling.

Länsstyrelsen ser att avfallshantering och hantering av jordmassor innehållande invasiva främmande arter bör tydliggöras på en nationell nivå hur massor ska hanteras och vilka krav som tillsynsmyndigheter ska ställa vid hantering av massor för att minimera spridningen. Myndigheter och företag ansvarar för ban-, väg- och anläggningsarbeten, det måste införas krav för ballast och krossmassor som är helt fria från frön, ägg och växtdelar från invasiva främmande arter. Att skydda täkter och krossdeponier från fröföroreningar eller bestånd av invasiva främmande arter kan vara en bra kostnadseffektiv och viktig praktisk åtgärd för att minska spridningen av invasiva främmande arter.

Massor innehållande invasiva främmande arter till anläggningsändamål bör anmälas eller tillstånd sökas.

Markägare inom skogs- och jordbruksfaktorn kommer bli en viktig del i arbetet för att minimera spridningen av invasiva arter. I Örebro län syns en stor spridning av blomsterlupin och kanadensiskt gullris i skogs- och jordbruksbygder. Spridningen sker främst vid vägar, virkesuttag och på hyggen där spridning sker vid grävning och läggning av nytt bärlager (grus eller kross). Maskiner som används kan vara förorenade med växtdelar eller fröer, uppkommande av dessa bestånd är problematiska då det inte är många människor som rör sig i området. Detta kan leda till en fördröjning av inrapportering och då även åtgärder. Detta ökar kostanden för bekämpningen. Vid skogsbruksåtgärder och för skogsbolag behövs det en nationell vägledning och tillsyn för rutiner om uppföljning så dessa bestånd inte får möjlighet att etablera sig.

I växthandel säljs hybrider av växter och ett förtydligande önskas om dessa ska omfattas av regelverk eller inte.

Samfälligheter är en stor spridningsväg där det kan vara upp till flera markägare. Vid tillfällena saknas en styrelse vilket gör det svårt att få

kontakt med samtliga markägare om ansvaret. Samfälligheter får statligt stöd för underhåll och i dessa stöd bör det ställas tydliga krav på utförare att hindra spridningen och bekämpning av invasiva främmande arter.

Det behöver även skapas riktlinjer om hur arbetet kring samfälligheter bör ske. I dagsläget är det ofta en bromskloss vid utrotningsåtgärder, både på land och i vatten då det är svårt att få ett godkännande.

1. Urval av de landlevande arterna

Länsstyrelsen ser positivt till att de förslagna arterna omfattas av reglering. Däremot vore det önskvärt att flera arter som har en hög potential att bli invasiv som druvfläder, *Sambucus racemosa*, tas upp på förteckningen inom snar framtid. Detta för att hinna begränsa spridningen av arten innan den får en stor spridning i hela länet.

2. Reglering art för art

2.1 Blomsterlupin och sandlupin

Länsstyrelsen ställer sig positivt till hanteringsåtgärd för blomsterlupin och utrotningsåtgärd för sandlupin.

Regleringen kommer innebära krav på Länsstyrelserna att kartlägga förekomster, ta fram långsiktig planering, avfallshantering och återställandeåtgärder. För att Länsstyrelsen ska kunna uppnå förslaget kommer ytterligare resurser behöva tilldelas.

Blomsterlupin är en art som har en stor spridning i hela länet, framför allt längst med vägar. För att kunna ta fram långsiktiga planeringar behöver det hanteras på nationell nivå.

2.2 Jättesliden: parkslide, jätteslide och hybridslide

Länsstyrelsen ser positivt att samtliga jättesliden regleras, arterna har en stor spridning i Örebro län och orsakar stora problem för ekosystemet.

För verksamheter som hanterar jordmassor krävs en tydlig vägledning och lagstiftning. Idag se vi problem vid verksamheter gällande grävning hur massor ska hanteras. Eftersom arterna har stor spridning kommer resurser behöva tilldelas för att Länsstyrelsen ska kunna vägleda kommuner, företag och allmänhet.

I Örebro län har vi flera bestånd som sprider sig längst olika spridningsvägar och vi ser ett ökat klagomål från markägare. För Länsstyrelsen att utföra tillsyn på bestånd med viss spridningsrisk, krävs en rejäl satsning på kartläggning och uppföljning av samtliga bestånd i länet. Resultatet kan bli en orimlig arbetsbörda och ogenomförbart i praktiken.

2.3 Vresros

Länsstyrelsen ställer sig positivt till hanteringsåtgärd för vresros.

Regleringen kommer innebära krav på Länsstyrelserna att kartlägga förekomster, ta fram långsiktig planering, avfallshantering och återställandeåtgärder. För att Länsstyrelsen ska kunna uppnå förslaget kommer ytterligare resurser behöva tilldelas.

2.4 Kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad

Länsstyrelsen ställer sig positivt till att arterna omfattas av utrotningsåtgärder. Örebro län har ett fåtal rapporter och en reglering skulle hjälpa att minska spridningen av arterna.

Däremot ställer sig Länsstyrelsen emot en 3 års övergång av arterna för sedumtak. Risken för spridning till närliggande mark finns vilket skulle öka kostnaden och spridningen till närliggande fastigheter.

2.5 Strandkotula

Länsstyrelsen ställer sig positivt till förslaget. Inga rapporteringar finns av arten i Örebro län.

2.6 Spärroxbär

Länsstyrelsen ställer sig positivt till att arten tas upp på en nationell förteckning men inte den geografiska avgränsningen för förbuden. I Örebro län finns ett fåtal rapporter och kan vara underrapporterad då spärroxbär är en vanlig trädgårdsväxt. Förbuden bör gälla nationellt för att minimera spridningen i hela landet.

2.7 Kanadensiskt gullris och höstgullris

Båda arterna har stor spridning i länet och eftersom båda arterna lätt förväxlas tillstryker Länsstyrelsen att båda arterna omfattas av förbuden.

Regleringen kommer innebära krav på Länsstyrelserna att kartlägga förekomster, ta fram långsiktig planering, avfallshantering och återställandeåtgärder. För att Länsstyrelsen ska kunna uppnå förslaget kommer ytterligare resurser behöva tilldelas.

2.8 Mink

Mink finns i hela länet. Länsstyrelsen tillstryker förslaget att arten tas upp på en nationell förteckning. Länsstyrelsen ser gärna en möjlighet att inkludera våtmarker och värdefulla sjöar och vattendrag som prioriterade områden för bekämpning.

Avsnitt 3: Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning över vattenlevande invasiva främmande arter

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen tillstryker de förslagna arterna tas upp på en nationell förteckning. Av de utvalda arterna saknas bäckröding, *Salvelinus fontinalis*, som har en negativ påverkan på våra vattendrag.

Det extra arbete som den nationella listan innebär kommer kräva ytterligare resurser för utökad tillsyn, genomförandet av hanteringsåtgärder och informationsinsatser till kommuner, allmänhet och näringslivet.

Reglering art för art

Sjögull (*Nymphoides peltata*)

Bekämpningen av sjögull ska i öppna vatten läggas på länsstyrelserna. Länsstyrelsen bör vid bekämpning med markägares godkännande, alltid få dispens till undantag för strandskydd för att effektivisera arbetet mot sjögull.

Sjögull är ett väldigt tidskrävande arbete och ytterligare resurser till löner eller kontinuerliga medel för att säkerställa arbetet med konsulter på långsikt.

Vattenpest (*Elodea canadensis*)

Bekämpningen av vattenpest ska i öppna vatten läggas på länsstyrelserna. Länsstyrelsen bör vid bekämpning med markägares godkännande, alltid få dispens till undantag för strandskydd för att effektivisera arbetet mot vattenpest.

Utökning av resurser kommer behövas för att kunna genomföra hanteringsåtgärderna i värdefulla vatten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsrådet Anna Olofsson med naturvårdshandläggare Sara Martinez Gunnarsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också David Kvarnsudde medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.